

Nyt fra historisk videnskab

KONGRESSER OG MØDER

I UGEN fra den 29. august til 5. september 1965 afholdtes *Den 12. Internationale Historikerkongres* i Wien. Dagen før aabningen fastlagde et komitémøde de forslag, der senere vedtoges af kongressen. I stedet for den i 1963 afdøde H. F. Schmid (Østrig) valgtes 1. vicepræsident A. A. Gouber (Sovjetunionen) som kongressens præsident, hvorefter han afløstes af P. Harsin (Belgien) som komiteens blivende præsident. G. Ritter traadte paa grund af sygdom tilbage og erstattedes af B. C. Shafer (U.S.A.), mens forretningsudvalget fornyedes med A. Gieysztor (Polen) og F. Engel-Janosi, der som præsident for den østrigske nationalkomité sammen med præsidenten og generalsekretæren M. François havde forestaaet tilrettelæggelsen af kongressen.

Takket være placeringen var kongressen besøgt af langt flere end nogensinde før. Wiens turistattraktioner gjorde sig stærkt gældende. Man regnede med omkring 2400 aktive deltagere foruden ægtefæller og andet følge, men deltagerlisten svarede daarligere end normalt til de faktisk fremmødte. Bortset fra aabnings- og afslutningsmøderne udgjorde universitetet med den aabne gaardhave, søjlegangene og de brede korridorer en ypperlig ramme for kongressen; derimod kneb det med at fordele de mange sektioner rigtigt i de noget triste og altmodige forelæsningsale. Overfyldning vekslede med tomhed og vidnede om, at arrangørerne ikke havde evnet at vurdere interesserne rigtigt.

Gang paa gang er det blevet dokumenteret, at historie er en vanskelig disciplin for almene internationale kongresser. Det fælles og samlende historiske realstof er for ringe i forhold til de lokale og saglige særspørgsmaal, de fælles teoretiske og metodiske problemer ikke skilt tilstrækkeligt ud fra de konkrete kilder. Den voksende specialisering og den geografiske ekspansion har yderligere understreget denne mangel paa samling og fællesskab blandt historikerne. Paa kongressen i Stockholm i 1960 blev der dels klaget over, at emnerne var saa splittede, at kongressen stod i fare for at falde fra hinanden, og dels over at emnerne i for høj grad var samlet om traditionel europæisk historie; samtidig hævdedes, at de mange specialkommissioners formøder trættede deltagerne og svækkede interessen for den store kongres. Ved forberedelsen af denne kongres havde man lyttet til kritikken og fastlagt en ny fremgangsmaade. Man henviste kommissionerne til at lade deres forhandlinger og symposier indgaa i en særlig sektion under selve kongressen, hvad der dog ikke forhindrede et par organisationer i at afholde deres møder umiddelbart forinden, komiteen for økonomisk historie i

München og militærhistorikerne endda i selve Wien. Desuden var enkeltforedrag helt bandlyste; alle kommunikationer skulde indordnes i af komiteen fastlagte emner, hvorom udpegede historikere meddelte forud trykte rapporter. Ud fra dette princip deltes kongresforhandlingerne i 4 sektioner, to med store temaer til heldagsdebat, mens den tredje var forbeholdt specialkommissionerne (med fri og selvstændig dagsorden), og den fjerde fik tildelt en række mindre emner, der paa traditionel maade deltes op i tre kronologiske og een metodisk undersektion. Af de to store sektioner angik den første saakaldte »grands thèmes«, der med ensidig hovedvægt paa den nyere tids historie spændte fra første dags nye, uoversættelige og diffuse begreb »l'acculturation« til det tilsyneladende konkrete »bilan du monde en 1815« paa kongressens sidste dag, mens den anden, kaldet »histoire des continents«, var helliget de ikke-europæiske verdensdele og spørgsmaalet »la décolonisation«.

Indtrykket af denne nye form var broget, stærkt varierende fra sektionsmøde til sektionsmøde. I det store og hele maa man dog mene, at den ikke i Wien fandt frem til nogen ideel løsning. Deltagelsen fra de oversøiske lande var (bortset fra U.S.A.) ikke nær saa stor som ventet, og bl. a. af den grund indfrie sektionen om kontinenternes historie ikke forventningerne. Den store vanskelighed at faa gode oplæg til at fortsætte i frugtbar diskussion blev kun i meget ringe grad overvundet, og denne mangel var særlig mærkbar ved »les grands thèmes«. De ideologiske udladninger mellem Øst og Vest var nok mindre dominerende end ved de tidligere kongresser, men til gengæld prægedes debatten af lange og perifere indlæg, der skar debatten i stykker. Alt for mange talere stod frem for at plædere for sin lille nationale eller personlige Hassan i forhold til et ligegyldigt eller overset punkt i rapporten – vel forberedt hjemmefra men uden relation til diskussionen. Men ogsaa bortset herfra var det ofte svært for talerne at komme paa talefod med hinanden. Det gjaldt ikke blot det monstrøse og uopdyrkede emne, *acculturation*, men vel endda nok saa meget den mondiale status og struktur i 1815, hvor politiske divergenser yderligere øgede splittelsen; end ikke alle de særligt indbudte eksperter naaede at faa ordet.

Ogsaa inden for de mindre emner kunde disse perifere og ligegyldige indlæg til tider virke lammende paa diskussionen, og een ting savnede man til afveksling fra dette opbud af korte (eller lange) indlæg i forhold til rapporter, nemlig et vel disponeret foredrag af en fremtrædende historiker om et centralt emne. I dette indlægs-kaos var det aldeles velgørende at overvære den belgiske historiker F. Vercauteren's foredrag om metode og synspunkter for udforskningen af de middelalderlige byer; det var et foredrag til erstatning for en lovet trykt rapport, der ikke var blevet færdig. Den paafølgende debat var dog heller ikke her fri for de sædvanlige skønhedspletter.

Paa denne baggrund kunde det ikke undgaas, at specialkommissionernes møder blev populære. De var led i et løbende program, som regel bedre forberedte, og indlæggene mere samlede og saglige. Til gengæld bevirkede den store tilstrømning ofte, at der blev pladsnød i de tildelte alt for smaa lokaler. Kommissionen for »l'histoire des Assemblées d'Etats« led i hvert fald kraftigt under, at møderne gennemførtes i en tæt drivhusatmosfære, mens mange aabnede døren forgæves.

Der er næppe tvivl om, at det vilde være gavnligt, om man paa de kommende

kongresser indrømmede kommissionerne en mere central placering. Man bør sikkert ogsaa være mere omhyggelig ved valget af de store emner; det er tvivlsomt om et valg, dikteret af ønsket om at stimulere til forskning, er helt saa frugtbart som et centralt emne, hvor en debat allerede er i gang. Men hovedproblemet er stadig, som det altid har været, at faa diskussionen samlet om det væsentlige. Tanken om paa forhaand at udpege eksperter til at indlede diskussionen forekommer bestikkende; forsøget i Wien faldt ikke heldigt ud, men det er vel værd at prøve endnu en gang.

Wienerkongressen udfordrede nok til kritik, men den var alligevel indholdsrig. Den var anlagt efter store linier, dens rapporter samlede og videreførte forskning fra mange felter, ofte i fremstillinger af blivende værdi. Rapporterne er kongressens basis og vejviser for den enkelte, og med lidt held og taalmodighed var det ikke vanskeligt at finde frem til de diskussioner, hvor man kunde opnaa det, der er det væsentlige for kongresserne: indsigt i synspunkter og stimulanter til udvidelse af ens egen historiske horisont.

Paa kongressens afsluttende møde modtog man indbydelse fra Sovjetunionen til at lade næste kongres afholde i Moskva 1970.

AKSEL E. CHRISTENSEN

INTERNATIONALE kongresser for økonomisk historie er en ret sen tilføjelse til kongressernes frodige familie; først i Stockholm i 1960 afholdtes i forbindelse med den almindelige internationale historikerkongres den første kongres for økonomisk historie. Initiativet blev fulgt op to år senere med en kongres i Aix-en-Provence, og 23.-27. august 1965 afholdtes i München den tredje internationale kongres for økonomisk historie. Under møder i forbindelse med denne kongres blev det fremtidige arbejde lagt i mere faste rammer, idet der stiftedes en Association Internationale d'Histoire Économique med tilslutning fra ca. 50 nationale og internationale videnskabelige institutioner og sammenslutninger. Det vedtoges at modtage en indbydelse fra University of Indiana, Bloomington, USA, til afholdelsen af den fjerde internationale kongres i august 1968, og at den femte internationale kongres skal afholdes i 1970 i forbindelse med den trettende internationale historikerkongres i Sovjetunionen.

Med omkring 500 tilmeldte deltagere bekræftedes endnu engang interessen for et internationalt samarbejde i denne disciplin. München kan vel endda ikke som kongresby kaldes særlig tillokkende, dog må det indrømmes, at der fra de tyske værter side var gjort et udmærket arbejde for at gøre rammen om kongressen så tiltalende som muligt. Derimod er det kun med visse begrænsninger, at man kan komplimentere kongressens franske sekretariat. Rapporter og bidrag var kun i undtagelsestilfælde rundsendt til deltagerne forud for kongressen, og endnu ved kongressens åbning var en del duplikeret materiale ikke ankommet; efter hvad der oplystes, fordi det sad fast i den tyske told. Ingen kan være i tvivl om de redaktionelle, administrative og økonomiske vanskeligheder, der er forbundet med udsendelsen af kongresmateriale. På den anden side må man fastslå, at det *kan* lade sig gøre, hvad f. eks. de almindelige internationale historikerkongresser beviser, og at en hurtig mangfoldiggørelse og fordeling af kongresmaterialet, selv i den mest skræbete form, mangedobler det faglige ud-